www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Анкета у Борском руднику

После рата компанија је зарадила преко пола милиона франака

Дим из ливница у Бору

У нашем првом чланку дотакли смо се општих ствари, не улазећи у оно главно: у амортизовање пласираног капитала и огромне зараде коју извлачи Компанија која експлоатише Борски рудник.

То је поглавље за себе и наша анкета не би имала никаквог значења без ове допуне са цифрама и голим чињеницама. Тек после овога се може имати јасна слика колико се богатство износи из наше земље.

Све врсте посла: истраживања, зграде, открића, као и остале установе које немају ликвидну вредност, потпуно су амортизоване. Од пласираних 109.671.000 франака 78.849.000 су амортизовани, и то независно од амортизације облигација, чија вредност се пење на 19.650.500 франака (подразумевано као разерва). Предузећу за сада остаје још близу десет милиона да амортизује. После ових цифара може се видети јасно, да је финансиска ситуација Борског рудника управо сјајна.

Шта то значи, посматрано чисто са економског гледишта? — То значи, просто речено, да је Компанија пронашла једини рудник у свету у коме се на пласирани капитал, с обзиром на ниску цену радника, згрћу милиони зараде.

Благодарећи инсталирању машина, а ово је врло карактеристична чињеница, у 1933 години продукција бакра је била већа за 5.800 тона него у прошлој години, са мањком 385 радника!

Тај биланс је објављен у једном француском листу, што сведочи да се руда просто шакама може згртати.

Како је сваке године продукција повећавана, то је сваки развитак рудника плаћен зарадом. Основни капитал је био само 15.000.000 франака, а он се, повећањем продукције, пео, да се управо с правом може рећи да је Компанија за зараду пронашла, не рудник бакра, него прави рудник злата.

Ево тачне табеле зараде:

1922—23	зарађено:	6.579.000
1923—24	„ „:	12.622.000
1924—25	„ „:	12.377.000
1925—26	„ „:	15.365.000
1926—27	„ „:	18.620.000
1927 (6 мес.)	„ „:	19.543.000
1928	„ „:	30.705.000
1929	„ „:	49.644.000
1930	„ „:	19.511.000
1931	„ „:	8.739.000
1932	„ „:	9.368.000

Кад ове цифре зараде по годинама саберете, видећете да је Компанија зарадила само после рата експлоатишући Борски рудник до ближу пола милијарде франака.

Шта та сума претставља у билансу наше народне економије: чисти губитак, поред сих добити од порезе, такса и тарифа на превоз!

Човек не треба да буде нарочити економски стручњак (бар ја се за то нисам вежбао) па да увиди колико се силно богатство, готово без икакве контроле, извлачи из наше рођене земље.

Зато се акције Борског рудника котирају на свим светским берзама, јер дивиденда на привилеговане акције је достизала висину од 300 франака, а на обичне висину од 297 франака.

По мом нестручном мишљењу етатизација овакових рудника би претстављала спасење за државу и народ.

МЕЂУТИМ... ШТА ЈЕ СА ЗЛАТОМ?

Можемо се мирне савести упитати: шта је са златом, које се у свакој бакарној руди налази?

Да то злато не претставља праву мистерију, јер оно је и онако увек везано за мистерије и загонетке?

Елеменат злата се налази 1% у свакој бакарној руди. Виткоћа бакра то захтева. Али овде је једна друга претпоставка: околина Борског рудника је богата златом, што значи да се и у самом руднику та племенита руда налази у већој количини него што је Компанија приказује.

Присуствовао сам једном разговору између два инжењера: наиме, компанија је довела једног стручњака, да спречи одлив ове племените руде у стериле приликом топљења.

То значи, да Компанија, поред утрошка једног дела злата у саму бакарну руду, вади један део чистог злата.

Наравно о овој врсти експлоатације не пишу се никакви биланси, али не би згорег било да једна државна комисија у том погледу на терену испита ствар. Грех би био и то пропустити оној аристократији, незаситој и незајажљивој у својој новчаној жеђи.

Овај одлив силног богатства у иностранство претставља нашу несмотреност, коју меродавни треба да исправе.

Није у питању никакав престиж Француске, него је у питању један део француског капиталистичког света.

Борски рудник треба спасти од тих профитера, који под маском „доброчинства" износе из наше земље толике милионе.

РАДЕ ДРАИНАЦ

Бушење бакарних плоча

Посета претставника Париске општине Београду

Париз, 3 мај

Једна група одборника Париске општине, на челу с претседником општине г. Рене Сикеом, посетиће, како сазнајемо, половином овог месеца Београд. Г. Рене Сике и делегација париске општине учиниће званичну посету југословенској престоници и том приликом упознати се са њеним комуналним, санитетским, финансиским и социјалним установама. У Београду ће им бити приређен званични дочек од стране претставника Београдске општине.

Крвава туча сељака због дрва

Приштина, 3 мај

У Горњем Годињу на Косову на месту званом „Рогин Лоз" одиграла се једна крвава туча у којој су погинули Васиљ Весељевић и Арслан Фетовић. У овој тучи учествовало је неколико сељака од којих су тројица теже рањени. До туче је дошло због тога што је једна група сељака из једне шуме исекла кола дрва.

Сви учесници су ухапшени и над њима се води истрага. М.

ДАНАС У 3, 5, 7, 9·30 У БИОСКОПУ
„УРАНИЈА"
премијера веселог немачког филма:
ЛОВ НА СРЕЋУ
(Das hässliche Mädchen)
Главна улоге играју:
— ДОЛИ ХАС —
Макс Хензен - Ото Валбург
Парамунтов журнал
59589

Највећа техничка сензација
ЗЛАТО

Код Нове Кањиже 17-годишњи младић бацио се под воз

Нова Кањижа, 3 мај

Јуче, око два часа пополдне, на самом улазу у овдашњу железничку станицу бацио се под воз 17-годишњи младић Андрија Царат, син г. Пиште Барата, бравара у Новој Кањижи, у намери да изврши самоубиство.

Несрећни младић је, како причају очевици, трчао путем који прелази преко железничких шина, и то баш у моменту када је наилазио путнички воз. Пошто је на друму била велика прашина, јер је дуваo јак ветар, машиновођа није могао да примети несрећног младића. Спазио га је тек онда када је локомотива била у непосредној близини друма. Младић се у томе моменту бацио под воз, али пошто није пао на шине, већ између њих, није остао на месту мртав. Задобио је тешке повреде по телу. Машиновођа је зауставио воз, али је већ било доцкан. Младић је измрцварен лежао између точкова вагона.

Путници су однели младића лекару, који је покушао да га спасе. После неколико часова Андреју су превезли у болницу у Сенту, где му је такође указана лекарска помоћ. Сви напори лекара остали су узалудни и Андреја је ноћас, у 2 часа, умро.

Одмах после несреће на лице места изашли су сремски начелник г. Јован Алексић и чиновник Сремског начелства г. Ненад Попов, који су извршили увиђај.

Узрок, који је навео несрећног Андреју на овај корак није утврђен, али се мисли да је извршио самоубиство због свађе са родитељима, који су желели да Андреја учи занат, док се он с тим није слагао.

У. Ч.

ПОЗОРИШТЕ

Живојин Вукадиновић: „Сентиментална банка"

— ПРЕМИЈЕРА —

Сцена из првог чина: С лева на десно: г-ђа Арсеновић, г. М. Марјановић и г-ђа Д. Милошевић

Г. Вукадиновић, као драматичар, личи на ону врсту кактуса, који цвета једном у много година. Тако је г. Вукадиновић процветао први пут, пре једанаест година, једним лепим цветом, да би одмах по том затворио своју круницу за читаву једну деценију. Данас пак, после многог прохујалог времена, г. Вукадиновић процветао је по други пут: као какав књижевни кактус...

* * *

Прва комедија г. Вукадиновића: „Невероватни цилиндер Краља Кристијана" значила је савршену новину за наш драмски израз. И на овом истом месту, ја сам срдачно поздравио ту комедију, видећи у њој рођење једног оригиналног талента.

Чар те прве ствари г. Вукадиновића била је поезија сна и нереалног: једна љупка свежина младалачке имагинације. Дијалог је светлуцао финесама ироније, док је цело дело треперило у шљокицама радосних наивности и дечиске фантазије у те жељи ка недокучном. Све је то било једна лакокрила симболика и једна ингениозна литерарна слика.

И у својој новој комедији г. Вукадиновић снева један мали фељтон, који се догодио у очи једне Нове године. Г. Вукадиновић снева, пред нама, једну комедију о људској доброти. Али овај нови сан мање је поетичан и мање лепршав, на оној први. То је сан који снева не једна драматичар, већ само један насмејани сарадник криминалне кронике. То није више сан, грациозан и фантастичан, на једном далеком, фабулозном острву краља Кристијана. Не, нова комедија г. Вукадиновића, то је сан једне плитке добровољне прозе, чудна перипетија једне новинарске „шлајфне", која је случајно пала на сцену нашег Позоришта и ту, без многог осећања за битност позорнице, развила свој непретенциозни сиже.

Г. Вукадиновић нам прича у својој „Сентиментној банци" о једном чудном благајнику, свакако јединственом у свету, који мрзи новац и који између меница и банкнота држи чашу са цвећем у каси, са цвећем вољене девојке. И тај благајник, песник по срцу, предложиће своји драгани, у само свитање једне Нове године, да загору све његово богатство у ватромету љубави, а после да живе од поштеног рада и од љубави, коју никаква ватра не може да спали.

Тај благајник, то је можда сан г. Вукадиновића о једном бољем човеку. Али, он је и „шарена лаж" за све оне, који, као и г. Вукадиновић, носе у себи ружичасте приче о животу. Или бар тако нешто, јер ја не знам какву сврху има овај комад.

Али, да будем, најзад, стваран и јасан. Ја мислим, да је г. Вукадиновић у својој новој комедији дао само једну натегнуту репортажу, којој врло често не достаје духа. То је комад без идеје, у једном течном дијалогу, и потпуно без драмске потенције. Други чин остаће као један монструм досаде, драмске невештине и огромне гомиле набацаних речи. Први чин, међутим, био је добар и као интродукција у један заплет и као присност једне фамилијарне атмосфере. Трећи чин расплинио се у баналностима једног кабареа.

Г. Вукадиновић дао је неколико добро ухваћених типова наше средине, али они остају само фотографије. Г. Вукадиновић није успео да их повеже у једно драмско збивање.

О, како би то лепо било, да је „књижевни кактус" остао нераскопљених круница...

* * *

Ванредна идеја редитеља, г. Кулунџића била је онај спасоносни прекид другог чина, у обртању ротације и експозиција разних момената о поноћи Нове године. Многи ће му за то остати вечни дужници.

Од интерпрета, г-ђица Бобићева дала је врло рељефну једну београдску „тицу".

Г-ђе Милошевић и Арсеновић и г. г. Милошевић, Васић, Маринковић би ли су учесници на овој премијери.

Г. Д. Раденковић слагао је огромне количине речи у „ферзеик". То, пајзад, није његова кривица. Али, г. Раденковић требало би већ једном да се упита: Боже мој, шта ли то беше трансформација улога? Или нека бар једном покуша да да другу интонацију својој дикцији.

ДУШАН КРУНИЋ

Шуме код Олова још горе

Олово, 8 мај

Како последњих дана владају овде несносне врућине, које у априлу не памте ни најстарији људи, појавили су се, у овдашњим шумама, пожари који су уништили оваће комплексе. Такав пожар појавио се у шуми званој „Градина" код села Брложака. Власти, које су водиле по овој ствари истрагу установиле су да је пожар настао кривицом Омера Берковића из Кладња, који је послао свога сина Ибру и радника Ибру Алића и наговорио их да крче узурпирано земљиште. Они су оставили ватру од које је пожар настао. Власти су казниле Омера Берковића као потстрекача на казну 30 дана затвора, а његовог сина Ибру са 15 дана и радника Ибру Алића са 10 дана затвора. Сличан пример догодио се у селу Гојаковићима у шуми званој „Мећукуше под Вијенцом".

Кривац за пожар, Ахмет Чаушевић кажњен је са 25 дана затвора.

Већи пожари, такође, харају у шуми код села Коњевића, Дриљачама и у шуми званој „Граб" код Олова.

Б. Ф.

Електрична централа у Великој Кикинди обара цену електричној струји

Велика Кикинда, 3 мај

Градска управа Велике Кикинде позвала је Електричну централу да цене електричне струје, с обзиром да је цена угљу пројевтинила, као и с обзиром на промену курса долара, а у смислу концесионог уговора, снизи са 40%. У одговору, који је поднела Градској управи, Електрична централа налази да је захтев да се цена струји снизи за 40% неоснован, пошто би по концесионом уговору, са разлога пројевтињења цене угља, било места редукцији цене само за 5%, а са разлога промене курса долара само са 12½%, али и то само под условом, садржаним исто тако у концесионом уговору, да приходи Централе омогућују стварање фонда за амортизације и отпис, и поврх тога и зараду од 10%. Па, ипак, централа у свом одговору изјављује да ће цену струје за приватна осветљења по киловату са досадашњих 10 на 9 динара, а цену индустријске струје по киловату са досадашњих 8 на 7.20 динара, такле са 10%. Централа вели да је ово снижење учинила својевољно и са намером да у овој тешкој економској кризи изађе у сусрет својим потрошачима.

А. Ст.

КОЛАРАЦ телефон 20-708
Само још данас и сутра омиљени ДОН ХОЗЕ МОХИКА у тонфилм премијери
ПЕСМА ЖИВОТА
Додатак Факс новости и Мики Мауз у боји.
Следећи програм необично успела тонфилм премијера
МОЈА ЧЕЖЊА СИ ТИ... РОНАЛД КОЛМАН КЕЈ ФРАНЦИС
Ускоро тријумф сезоне ЗЛАТО БРИГИТА ХЕЛМ ХАНС АЛБЕРС
Вечерња претстава у башти
607.19